

Province of the
EASTERN CAPE
EDUCATION

**NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE**

KEREITI YA 12

LOETSE 2014

SESOTHO PUO YA LAPENG – PAMPIRI YA 3

MATSHWAO: 100

NAKO: 2½ dihora

Pampiri ena e na le maqephe a 6.

DITAELO HO MOHLAHLOBUWA

1. Pampiri ena e arotswe DIKAROLO tse PEDI, e leng:
KAROLO YA A: Moqoqo (50)
KAROLO YA B: Ditema tsa kgokahano tse telele (50)
2. Araba potso e le NNGWE karolong ya PELE feela.
3. Araba dipotso tse PEDI karolong ya B.
4. Qala potso e NNGWE le e NNGWE leqepheng le letjha, mme o sehe mola qetellong ya potso ka nngwe.
5. Etsa moralo wa ho ngola (ka ho iketsetsa mmapa wa monahano o bontshang tatellano ya mehopolo). Ha o qeta ho ngola, lekola botjha mosebetsi wa hao ho hlaola diphoso. Etsa moralo ditemeng tsohle. Sebedisa pensele ha o lokisa diphoso. O tla abelwa matshwao bakeng sa ho ela mehato ena hloko.
6. O eletswa ho sebedisa metsotso e 80 KAROLONG YA A, metsotso e 35 potsong ka nngwe KAROLONG YA B, mme e tla ba metsotso e 70 KAROLONG YA B ha e le kaofela.
7. Nomora dikarabo tsa hao jwalo feela ka ha dipotso di nomorilwe pampiring ya dipotso.
8. Ngola sehlooho se loketseng potso eo o e kgethileng, kapa sehlooho seo o iqapetseng sona meqoqong eo ho sa nehelanwang ka dihlooho ho yona.
9. Ngola ka mongolo o makgethe.

KAROLO YA A: MOQOQO**POTSO YA 1**

Kgetha sehlooho se le SENG mme o ngole moqoqo wa bolelele ba mantswe a 400 ho isa ho a 450. Hopola ho etsa moralo, mme o be o boele o lekole mosebetsi wa hao botjha ho hlaola diphoso.

- 1.1 Tlhekefetso ya malapeng e ntse e tswela pele le ha molao le ditokelo tsa botho tsa mantlha di leka ka matla ho fedisa sehloho sena. Masedinyana le diyalemoya di atisa ho tlaleha dipolao tsa basadi le bana. Ngola moqoqo oo ho ona o phetang ka sehloho (tlhekefetso) seo o kileng wa se bona. Sehlooho sa moqoqo e be:

Ya sehloho eo monna!

[50]

- 1.2 Tlhalano ya batswadi e ama bana ha bohloko maikutlong. Ke sefe se ka etswang ho qobisa bana kगतello ya maikutlo ha batswadi ba arohane ka ha bana ba rata batswadi ba bona ka ho lekana? Ngola moqoqo mme o hlalose sena. Sehlooho e be:

Tlhalano ya batswadi e ama bana maikutlo.

[50]

- 1.3 Tumelo ya bokreste e fedisitse meetlo e meng ya Basotho. Basotho ba bang ba kgotsofetse mme ba inehetse sekresteng, empa ho na le sehlopha sa Basotho ba lliswang ke bojakane bona. Ngola moqoqo oo ho ona o dumellanang kapa o hanyetsanang le ntlha ena. Sehlooho sa moqoqo e be:

Bokreste bo fedisitse meetlo ya Basotho.

KAPA

Bokreste ha bo a fedisa meetlo ya Basotho.

[50]

- 1.4 Dikoloi tsa baeti le tsa malapa di atile haholo mona Aforika Borwa. Keketseho ena e bebofatsa maeto a kamehla, empa ka lehlakoreng le leng e atisitse le dikotsi tsa mebileng. Ngola moqoqo oo ho ona o ananelang mahlakore ana ka bobedi. Sehlooho e be:

Ho ata ha dikoloi ho ekeeditse sekgahla sa dikotsi tsa mebileng.

[50]

- 1.5 Mmuso wa demokerasi o fane ka bolokolohi ntlheng tsohle tsa bophelo. Basadi/banana ba se ba bapala dipapadi tse neng di bapalwa ke banna feela mehleng ya kgethollo. Ngola moqoqo oo ho ona o hlakisang maikutlo a hao mabapi le ditlamorao tsa mmapalo ona wa basadi/banana. Sehlooho e be:

Basadi/banana dipapading.

[50]

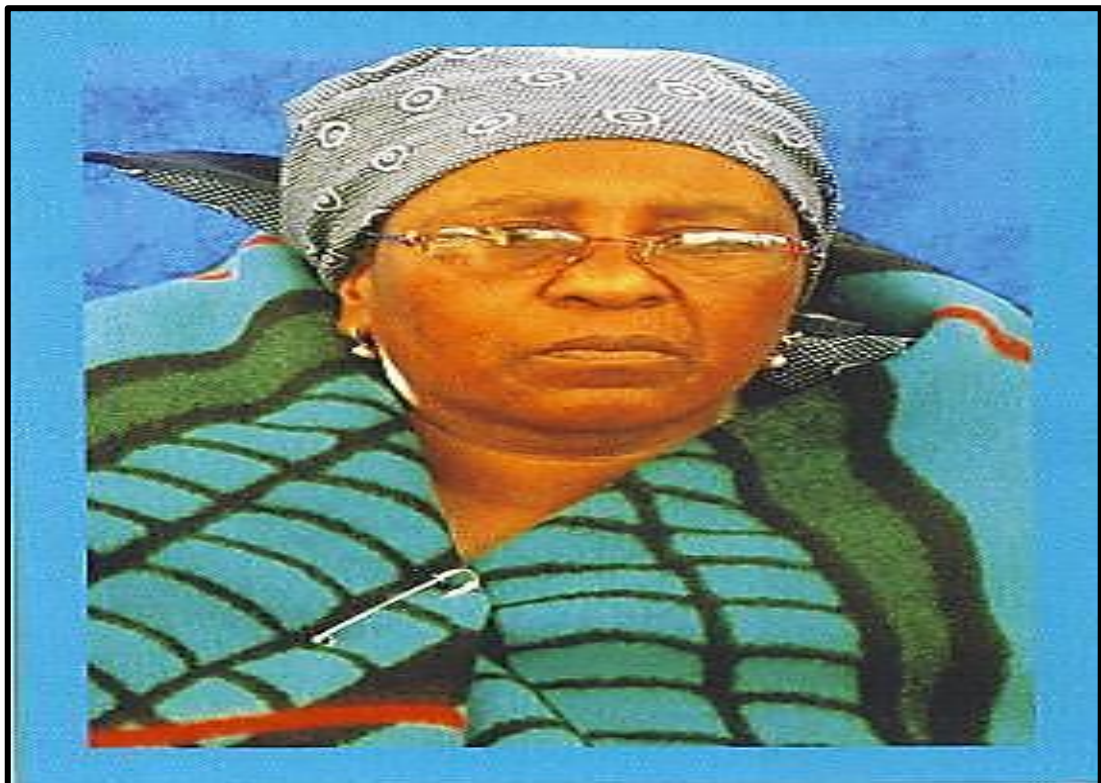
- 1.6 Boha setshwantsho se latelang mme o ngole moqoqo ka sona. Iqapele sehlooho se tla qholotswa ke setshwantsho maikutlong a hao. O se le bale ho etsa moralo le ho nomora potso ho ya ka setshwantsho.

Setshwantsho 1

- 1.7 Boha setshwantsho se latelang mme o ngole moqoqo ka sona. Iqapele sehlooho se tla qholotswa ke setshwantsho maikutlong a hao. O se le bale ho etsa moralo le ho nomora potso ho ya ka setshwantsho.

Setshwantsho 2

- 1.8 Boha setshwantsho se latelang mme o ngole moqoqo ka sona. Iqapele sehlooho se tla qholotswa ke setshwantsho maikutlong a hao. O se le bale ho etsa moralo le ho nomora potso ho ya ka setshwantsho.

Setshwantsho 3

[Ditshwantsho di qotsitse ho *Finite-Mphalane-Pudungwana* 2013] [50]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 50

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANO

POTSO YA 2

Lekola lethathama lena le latelang la ditema tsa kgokahano o nto kgetha tse PEDI e be o ngola ka tsona. Mantswe e be a 180 ho isa ho 200 (dikahare feela). Hopola ho etsa moralo le ho hlaola diphoso.

2.1 Lenanetsamaiso le metsotso

O mongodi wa mokgatlo wa Ikaheng Mabewana wa thuo ya dikgoho. Ngolla ditho tsa mokgatlo lenanetsamaiso le metsotso ya kopano ya lona ya mafelo a selemo.

[25]

2.2 Puisano

Thabo o ile a ya sekolong le selefounu ya hae, yaba mosuwehlooho o a mo kgaoletsa mme a e nka. Puleng ke moithutimmoho le Thabo, mme yena o ikamahanya le melao ya sekolo, ka hoo o bona bobbe ba ho ya le selefounu sekolong. Ngola puisano pakeng tsa Thabo le Puleng.

[25]

2.3 Nalane ya mofu (obitjhuari)

Malome wa hao o hlokahtse mme o tla patwa haufinyane. Ke wena feela ya nang le lesedi la thuto lelokong la heno. Ngola nalane ya mofu (obitjhuari) ho ya ka moo lelapa le o kopang ka teng.

[25]

2.4 Puo

O moithuti wa kereiti ya 12, mme sekolo se le etseditse mokete wa ho le fonanisa le ho le lakaletsa bokamoso bo tjabileng. Baithutimmoho le wena ba o kopile ho etsa puo ya teboho moketeng ona. Ngola puo eo o e hlophiseditseng letsatsi lena.

[25]

2.5 Lengolo

Rangwane wa hao ke lesole la naha ena ya Afrika Borwa. O sehlopheng se ntshitsweng ho thusa ntweng kwana Central African Republic. Mo ngolle lengolo o mo kgothatse ka ha maemo a moo a hlobaetsa haholo.

[25]

2.6 Tlaleho/Raporoto

O ne o le papading ya bolo ya maoto lebaleng le leholo la Moses Mabida moo ho neng ho thulane sehlopha sa Kaizer Chiefs le Amazulu. E bile papadi e tsoselletsang tjantjello haholo. Ngola tlaleho/raporoto ka monate oo wa papadi le pheletso e o thabisitseng ya papadi eo. Ngola ka mokgwa wa ho tlatsa foromo.

[25]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 50
MATSHWAO KAOFELA: 100

